

2 • 2021

Irtonumero 8 €

KANSANMUSIIKKI

6 VILDÁ - joiku kohtaa virtuoosiharmonikan

10 Ensimmäiset mestaripelimannit:
Otto, Konsta, Kustaa ja Tuure

40 Toiveissa tapahtumakesä

MUKANA PELIMANNI-LIITE

VILDÁ

Kun kulttuurit kohtaavat, syntyy uutta. Afrikkalaisen rytmikan ja kelttiläisen lauluperinteen kohtaamisen tuloksia kuunnelaan lähes jokaisella suomalaisella radio-kanavalla. Mitä syntyy, kun harmonikan virtuoosi ja joikaaja aloittavat yhteistyön?

-Hildán esiintyminen, se soundi ja tyyli, toi minulle heti vahvan vision, että tuo yhdistettynä minun harmonikkaani toimii, muistelee Viivi Maria kaksikon ensimmäistä kohtaamista.

Savolainen harmonikansoittaja **Viivi Maria Saarenkylä** ja saamelainen **Hildá Länsman** olivat aloittaneet juuri opintonsa Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Global Music -ohjelmassa vuonna 2016. Kuusi vuotta aikaisemmin aloittanut koulutus oli alussa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneille tarkoitettu maisteriohjelma, mutta tässä vaiheessa oli jo laajentunut käsittämään myös kandidaatin tutkinnon. Opiskelijat opiskelevat ensin kolme vuotta ja suorittavat musiikin kandidaatin tutkinnon ja halutessaan jatkavat vielä 2,5 vuotta ja valmistuvat musiikin maistereiksi. Ensimmäisinä päivinä eri puolilta maailmaa saapuneet opiskelijat esittelevät muille osaamistaan.

Hildälle ensikohtaamisesta on jäänyt päällimmäisenä mieleen se, miten käsitys harmonikansoitosta muuttui.

– Harmonikka oli tuttu kansanmusiikista ja jostain eteläeurooppalaisesta musiikista, mutta Viivi Marian soittoa kuunnellessa ymmärsin, miten monenlaiseen musiikkiin se sopii. Silmät aukesivat, Hildá muistelee.

Kaksi viikkoa tilaisuuden jälkeen kaksikko esiintyi jo Hildán hankkimalla keikalla saamelaisessa kulttuuri-illassa. Ensimmäisestä keikasta lähtien yleisö oli haltioissaan. Alussa soitettiin cover-kappaleita Hildán äidin Ulla Pirttijärven ja Mari

- joiku kohtaa virtuoosiharmonikan

Sauli Heikkilä

Boinen ohjelmistosta, mutta pikkuhiljaa ohjelmisto koostui omista kappaleista. Keikat lisääntyivät nopeasti, ja kun levy Vildaluodda ilmestyi keväällä 2019 asiat lähtivät liitoon raketin lailla. Saman vuoden syksyllä VILDÁ esiintyi suuressa maailmanmusiikin markkinointitapahtumassa WOMEXissa Tampereella. Songlines-lehti valitsi Vildaluodda-levyn yhdeksänneksi parhaaksi maailmanmusiikki-albumiksi 2019 ja viimeisin saavutus oli Music Moves Europe Talent Awards -palkinto kahdeksan muun nousevan artistin joukossa tämän vuoden tammikuussa. Voittajat saivat 10 000 euron arvoisen uratukipaketin. Yhtyeen levy-yhtiön Bafe's Factoryn sivulla on yli sata linkkiä artikkeleihin yhteestä ympäri maailman.

Ikuinen ikävä pohjoiseen

Suurempi yleisö on saattanut kiinnittää huomiota Hildán jo Uuden musiikin kilpailuissa 2015, johon hän osallistui äitinsä kanssa Solju-yhtyeellä. Ura musiikin parissa ei kuitenkaan ollut vielä silloinkaan selviö. Lapsuudessa musiikki oli koko ajan läsnä elämässä äidin uran vuoksi.

– Minulla on joku kasetti, jossa joikailen ja rummutan neljän vanhana Amerikan alkuperäiskansojen rytmiä, siinä on jotain samaa intensiteettiä kuin nykyäänkiin.

Alakoulussa ujous ja rohkaisun puute laittoivat kuitenkin suorastaan piilottelemaan perinnettä, vaikka Hildá kävi saamenkielistä koulua. Joikuperinne ei ollut coolia ja jotkut heittivät päälle televisiosta kuultua nunnuka-läppää. Asiat muuttuivat yläasteella, kun opettajaksi tuli saamelaisperinteistä innostunut opettaja, joka kannusti joikaamaan. Hildá innostui siinä määrin, että haki Kaustisen musiikkilukioon. Puolen vuoden kuluttua iski kuitenkin koti-ikävä ja Hildá palasi Utsjoelle.

– Ajattelin, että musiikkimahdollisuudet olivat sitten siinä, rupean opettajaksi tai joksikin.

Hildá hakeutuikin opettajakoulutukseen Kautokeinon ja opiskeli siellä neljä vuotta. Joiku pysyi mukana äidin ansios-
ta. Ulla Pirttijärvi kiersi läänintaiteilijana kouluissa ja oli Hildánkin joikumentorina

Russuoh vuölieb! – Väck upp jojken! – projektissa. Hildá ja kolme muuta paikallista nuorta olivat Ullan valmennuksessa. Projektista on livetallenne Spotifyssä. Hildá halusi oppia perinteestään kuitenkin lisää ja hakeutui Saamelaiseen musiikkiakatemiaan, jossa kuuli Global Music -koulutusohjelmasta. Luokanopettajan koulutus sai

Ernesto Calderón

VILDÁ

cd Vildaluodda 2019
Music Moves Europe Talent Awards
2021 -palkinto

Hildá Läsman

s. 1993 Utsjoella

Muita yhtyeitä:

Solju, cd Odda Áigodat 2018
Gájanas, cd Čihkkojuvvon 2021
Hildá Läsman & Tuomas Norvio

Viivi Maria Saarenkylä

s. 1993 Savonlinnassa

Kultainen harmonikka
-kilpailun voitto 2010
Vuoden harmonikkataiteilija 2018
Enonkosken Pienen Harmonikkafesti-
vaalin taiteellinen johtaja 2016-
Sooloalbumi Carnevale 2015

Muita yhtyeitä:

Piirainen Blom Company

VILDÁn ensimmäisen levyn nousu Songlinesin listoille toi duon heti maailman tietoisuuteen ja esiintymiskutsuja alkoi tulla tiuhaan tahtiin ympäri maailmaa

lähteä hakemaan omaa ääntä hieman kauempaa. Opiskelemisesta Sibelius-Akatemiassa ei ole juuri kriittistä sanottavaa. Se tarjosi loistavat mahdollisuudet ja vapauden opiskella juuri sitä, mitä halusi. Koulutus keskittyi tukemaan artistin oman äänen ja uran löytymistä, jos toki mukana oli paljon myös pakollisia aineita. Musiikinteoriapohjan puuttuminen aiheutti hieman paineita. Paineita aiheutti myös ikävä pohjoiseen. Korona-ajan Hildá onkin viettänyt kotona Utsjoella ja poikaystävänsä perheen porotilalla Norjan Kautokeinosssa, jonne on rakennettu studio musiikintekemistä varten. Kandikonsertin hän teki jo viime vuoden puolella ja nyt meneillään on kandidutkielman viimeistely, jossa Hildá selvittää persoonajoikujen käytäntöjä.

Harmonikan vetovoima

Yksi Global Music -koulutusohjelman rikkaus on, että hyvin erilaisista taustoista tulevat muusikot pääsevät tekemään yhdessä uutta. Viivi Marian tausta ei voisi juuri erilaisempi olla kuin Hildán.

Perheessä ei ollut ammattimuusikoita, mutta isoisosä soitti harmonikkaa, isoisä klarinettia ja isä lauloi Savonlinnan oopperajuhlakuorossa. Veli soitti haitaria ja se alkoi kiinnostaa myös Viivi Mariaa. Vanhemmat pitivät neljävuotiaasta kuitenkin liian pienenä ja vaadittiin kaksi vuotta painostusta ja päiväkodin tuki, ennen kuin harmonikka hankittiin.

– Sanoin päiväkodissa, että minulla on kummallinen perhe, kun haluaisin soittaa, enkä saa soitinta.

Opiskelu alkoi kuusivuotiaana kansalaisopistossa ja jatkui musiikkiopistossa. Opettajana oli toistakymmentä vuotta

Kirsi Laamanen. Musiikkiopistossa soitettiin laajaa ohjelmistoa harmonikan viihdeklassikoista klassiseen musiikkiin, joskin tutkintovaatimukset olivat sitten Bachia ja Scarlattia. Jazz ja varietee vetivät enemmän puoleensa kuin klassinen. Niiden opiskelemiseen avautui loistava mahdollisuus, kun Viivi voitti Kultaisen harmonikan 17-vuotiaana vuonna 2010 ja tuomaristoon kuulunut harmonikkataiteilija **Renzo Ruggieri** kutsui hänet oppilaakseen Italiaan. Savonlinnan taidelukion jälkeen Viivi jatkoi opiskelua Helsingin pop&jazz-konservatoriossa, mutta oli pääasiassa Italiassa Ruggierin valmennuksessa ja kiersi harmonikkakilpailuja ympäri maailmaa viitisen vuotta. Sitten tuli tunne, että tämä on nähty.

– Olin käynyt kaikissa tärkeimmissä kilpailuissa ja menestynyt hyvin, viimeisenä vuonna aina kolmen parhaan joukossa, mutta sen uran jatkaminen tuntui raskaalta. Teki mieli päästä tekemään omaa musiikkia.

Harmonikalla jazz-osastolle pyrkiminen ei tuntunut houkuttelevalta ja lattarirytmnit sekä Tsuumi Sound Systemsin kaltaiset yhtyeet kiehtoivat. Global Music -ohjelma tuntui tarjoavan laajemmat mahdollisuudet. Harmonikassakin oli vielä oppimista. **Johanna Juholan** kanssa Viivi Maria tutustui pohjoismaiseen kansanmusiikkiin ja improvisaatioon, ja **Markku Lepistön** kanssa soitettiin vähärivisiä haitareita. Kandidutkinnon Viivi Maria suoritti vuonna 2019 ja maisteriohjelma on nyt työn alla. Kandidutkinnon aiheena oli VILDÁ ja yhtyeen nostamat pohdinnat pohjoisen eksotisoinnista kansainvälisessä musiikkibisneksessä, eritoten maailmanmusiikin kentällä.

Borealistista mystiikkaa

VILDÁn musiikkia kuvataan arvioissa ja artikkeleissa mielellään sanankääntein, jotka viittavat pohjoiseen mystiikkaan ja eksotiikkaan. Eikä vain muiden suulla vaan myös markkinointimateriaalissa. 1930-luvulta lähtien oli iskelmänikkareiden suosiossa orientalismi, jossa nostettiin teksteihin eksoottista ja stereotyyppistä kuvaa Lähi- ja Kaukoidän kulttuureista. Myöhemmin on alettu puhua borealismista ja onkin helppo tunnistaa jo vuosikymmenien takaa ihailu eksoottista elämää ja musiikin mystiikkaa kohtaan napapiirin sisällä. Sinällään musiikin herättämissä mielikuvissa ei ole mitään pahaa, mutta stereotypiat saattavat johtaa pelkistettyyn ja virheelliseen kuvaan pohjoisten kansojen elämäntavasta ja kulttuurista.

Hildá ei mystiikkaa kavahda.

– Kaikkea ei voi sanoilla selittää ja joikuperinteessä on oma voimansa, hän tuumii.

Mutta eksotisointi voi johtaa myös odo-
tuksiin ja käsityksiin, joita Hildá ei tunne omakseen. Hildá ei halua olla turistikohte.

Myös shamanismilla on sellainen historiallinen taakka, että hän ei halua taiteellaan viitata siihen millään tavalla. Joikua on pidetty syntyä ja parantajien päitä katkottu. Sen vuoksi Hildán rummussa ei ole mitään kuvioita, ettei tulisi mielleyhtymiä shamanismiin.

Viivi Maria sai omassa kandidutkielmassaan syventyä borealismiin ja VILDÁn taiteilijaprofiiliin. Musiikissa hän ei ole koskaan kokenut olevan mitään epäselvää. Molemmat tekevät sävellyksiä ja niistä syntyy uudenlainen yhdistelmä harmonikan

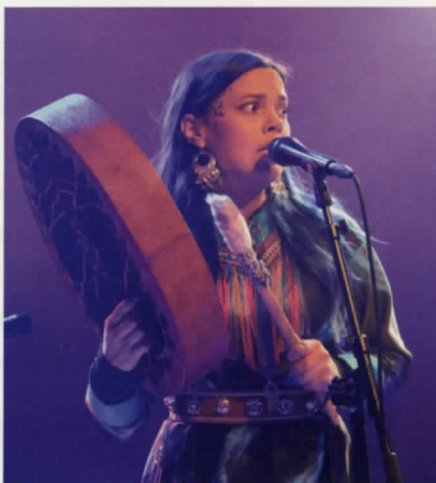
ja joikun fuusiota. Joiku fuusiomusiikissa ei ole uusi keksintö vaan sitä tehtiin jo viisikymmentä vuotta sitten. Se kuitenkin mietitytti, kuinka odotukset pohjoisesta kumpuavasta musiikista voi vaikuttaa ihmisten käsityksiin kokonaisesta kulttuurista. Päätelmässään Viivi Maria tuli siihen tulokseen, että monikulttuurisen yhteistyön parissa tekijöiden on syytä tuntea hyvin musiikin kulttuurihistoriallinen tausta ja konteksti, sekä tiedostaa mahdolliset riskit, esimerkiksi eksotisoinnin rooli stereotyyppien vahvistajana. Median toimesta VILDÁ lokeroitetaan usein alkupe- räiskansan musiikiksi, mikä ei välttämättä ole täysin ongelmaton asetelma yhteelle, joka tekee originaalia musiikkia modernilla otteella ja jossa vain toinen muusikoista edustaa alkuperäiskansaa. Mutta hyvänä puolena voi nähdä, että aina kun esimerkiksi saamelaismusiikkia esitetään, saat- taan se samalla lisätä yleistä kiinnostusta ja ymmärrystä saamelaiskulttuuria kohtaan. Musiikilla voi siis parhaassa tapauksessa kasvattaa kuulijan kulttuuritietoisuutta ja muokata yleisiä käsityksiä.

Keikoilla, levyarvioissa ja artikkeleissa ei ole tullut ensimmäistäkään negatiivista palautetta. Niin kansainvälinen kuin suomalainen ja saamelainenkin yleisö on ottanut yhteen vastaan lämpimästi. Se lieenee selkeä osoitus siitä, että Vildá on oikealla tiellä.

Korona-aikaan toteutunut unelma

Kuluneen reilun vuoden aikana duon jäsenet ovat tehneet töitä ja opiskelleet ta- hoillaan, mutta myös edistäneet yhteisiä projekteja. Hildán Solju on äänittämässä levyä ja meneillään on myös levyprojekti monessa mukana olevan äänisuunnittelija ja säveltäjä Tuomas Norvion kanssa. Kevääl- lä hän kävi myös voittamassa Saamen pääsi- äisfestivaaleilla laulukilpailun, joikusarjaan hän ei osallistunut. Viivi Maria taas tekee uutta musiikkia Piirainen Blom Companyn kanssa, jonka vakituiseksi jäseneksi hän liittyy vastikään. Lisäksi Viivi Maria tekee freelance-keikkaa muiden yhtyeitten ja klassisten laulajien kanssa sekä soolona ja oli taiteellisena tuottajana juuri julkais- tussa PERTTULAN Pajavasara -albumilla.

VILDÁssa naiset kohtasivat viimeksi lavalla kansallisoopperassa huhtikuussa, jossa harjoiteltiin tästä keväästä ensi vuo- delle siirtynyt World Wide Dance -esitys valmiiksi. VILDÁ on lavalla kiinalaisen koreografi Fei Bon teoksessa Earthborn. Toinen kevään projekteista on tehty sen sijaan omissa studioissa yhteistyössä ka- nadalaisen tuottajan Murray Pulverin ja BIQSIQ-duon kanssa. Folk Music Canada

Alja Lehtonen

Musiikilla voi kasvattaa kulttuuritietoisuutta

tuottaa äänitteen, jossa kymmenen ka- nadalaista artistia tekee yhteistyötä eri puolilta maailmaa olevien muusikoiden kanssa. VILDÁn yhteistyökumppanina ovat sisarukset, joiden musiikki kumpuaa inuiittiperinteestä. Varsinkin Hildalle pro- jecti on varsinainen unelmien täyttymys, koska hän on halunnut tehdä yhteistyötä Amerikan alkuperäiskansojen kanssa jo vuosia. Koronan vuoksi projekti toteute- taan etänä niin, että muusikot lähettävät tuottajalle omat täydennyksensä tässä tapauksessa Hildán tekemään joikume- lodiaan ja tuottaja viimeistelee teoksen, joka julkistetaan 11.6.

Kansainvälisen huomion vuoksi VILDÁ on keikkaillut melkein enemmän ulko- mailla kuin kotimaassaan ja sama tulee jatkumaan heti, kun korona hellittää ja siirrettyjä kiertueita päästään toteutta- maan. Listalla on muunmuassa Kanada, Itävalta, Sveitsi ja Norja. Ajankohtaa seu- raavalle levyille ei ole vielä päätetty.

Alja Lehtonen

Jyri Lehtonen Bafe's Factorysta VILDÁsta

Alunperinhän VILDÁ aikoi julkaista de- byyttialbuminsa Mesenaatin joukkorahoit- tuksella. Levyä oli työstetty Sibelius-Aka- temian äänilevysarjaan Sibelius Academy Folk Music Recordings ja Siban puolelta mukana oli Tuulettaresta **Venla Ilona Blom**. Vierailijoita levyllä oli runsaasti. Albumi äänitettiin Helsinki Music Center studiossa **Tuomas Haimakaisen** johdolla.

Hildá oli tuttu jo Soljusta ja keskuste- luissa syntyi ajatus Bafe'sin osallistumi- sesta hankkeeseen. Marraskuussa 2018 pidettiin palaveri Vildán ja Bafe'sin kesken ja sovittiin yhteistyöstä. Yhteis- työkumppani Nordic Notesin kanssa sovittiin julkaisusta Euroopassa. Venlan rooli kasvoi ja hänestä tuli albumin artis- tituottaja minun toimiessani tuottajana.

Normaalisti emme ota levyille co- vereita, mutta tässä tehtiin poikkeus: mukaan otettiin VILDÁn pyynnöstä Mari Boinen Goaskinviellja. Kustantaja Sony ATV ja Boinen manageri myönsi- vät luvan ilolla. Boinen kanssa vaihdet- tiin myös muutama sana Kulttuuritalon keikan jälkeen 2019 ja hän kertoi pitä- neensä Vildán versiosta kovasti.

Saura Booking Agencyn Johanna Sauramäki VILDÁsta

Koko agentuurini perustaminen käyn- nistyi saamelaisartistin **Niillas Holm- bergin** kohtaamisesta ja sitä kautta uuden saamelaismusiikin löytymisestä. Tätä myötä tielleni osui Solju, jota **Hildá Länsman** tähdittää yhdessä äitinsä **Ulla Pirttijärven** kanssa. Kun Hilda sitten perusti VILDÁn **Viivi-Maria Saarenkylän** kanssa, oli kiinnitys hyvinkin luonteva.

Olemme edustaneet useita saame- laiskokoonpanoja: Niillas Holmberg & Roope Mäenpää duo, Niillas Holmberg Kvartehtta, Áššu, Solju, VILDÁ ja Uida sekä nuorten muusikoiden yhtye VIM- MA, jota vetää saamelaistaustainen **Pessi Jouste**.

VILDÁa halutaan joka puolelle ym- päri maailmaa. Duon kalenteri on melko täynnä, mutta koetamme pitää siellä tilaa myös molempien muille kokoonpa- noille. VILDÁ on nyt kiinnitetty Helsingin Oopperan kansainväliseen balettiprojek- tiin, joka työllistää heitä myös isosti ja keikkoja kyllä riittää ympäri maailman, kunhan maailma tästä avautuu.

– Tavallaan emme ehtineet vastata läheskään kaikkiin kutsuihin, mitä en- simmäinen levy tuotti, kertoo Viivi Maria, joka vastaa yhtyeen tiedottamisesta Bafe Factoryn ja Saura Booking Agencyn ohella.

Materiaalia olisi kyllä jo valmiina ja eristyksistä johtuen uuttakin on tulollaan koko ajan. Yleisön kaipaamaa mystiikkaa on luvassa edelleen. ■